

Sygn. akt II CNP 24/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSA Władysław Pawlak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 26 września 2012 r.

skargi J. M.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku

Sądu Okręgowego z dnia 17 lutego 2011 r.,

wydanego w sprawie z powództwa Energa Operator Spółki Akcyjnej
przeciwko J. M.

o zapłatę,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 25 października 2010 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo ENERGA-OPERATOR S.A. przeciwko pozwanemu J. M. o zapłatę kwoty 4.423 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że strony łączyła umowa sprzedaży energii elektrycznej nr /.../ z dnia 18 sierpnia 2000 r., w której § 8 ust. 1 postanowiono, że strony ponoszą odpowiedzialność za jej naruszenie, bądź nienależyte wykonanie. Na jej podstawie oraz na podstawie ogólnych warunków sprzedaży energii elektrycznej powódka zobowiązana była do dostarczania i sprzedaży pozwanemu energii elektrycznej, pozwany zaś zobowiązany był w dacie instalacji spornego licznika m.in. do zabezpieczenia przed uszkodzeniem plomb zabezpieczeń głównych i w układzie pomiarowo-rozliczeniowym. Dnia 20 listopada 2002 r. nastąpiła wymiana dotychczasowego licznika zainstalowanego u pozwanego w 2000 r. na licznik C52 z roku produkcji 1992 r. z cechą legalizacyjną 4RP4/24 z 2002 r. Przyczyną zmiany było wygaśnięcie cechy legalizacyjnej starego licznika. Licznik został zamontowany w altanie domu pozwanego, która jest zamykana na klucz i tylko domownicy mają do niego dostęp. Po wymianie pozwany zauważył ok. 20% wzrost zużycia prądu. W okresie rozliczeniowym od 21 stycznia 2002 r. do 5 listopada 2002 r. zużycie wzrosło od 4.6 kw do 5,25 kw na dobę, mimo że od tego czasu nie przybyło w domu pozwanego urządzeń zasilanych elektrycznie i były one w dobrym stanie. Miesięczne rachunki wynosiły 50 do 100 zł. W dniu 20 września 2007 r. pracownicy powódki przeprowadzili kontrolę licznika, w czasie której stwierdzono nieprawidłowości w pomiarach licznika i zapowiedziano kolejną kontrolę Rejonowego Zakładu Dystrybucji. Z dokonanej kontroli sporządzono protokół stwierdzając w nim, że licznik jest prawidłowo oplombowany plombami monterskimi na pokrywie zacisków, a plomby legalizacyjne nie noszą śladów manipulacji. W dniu 12 października 2007 r. w obecności pozwanego miała miejsce kolejna zapowiedziana kontrola licznika. Stwierdzono wówczas, że stan plomb monterskich i obudowy metalowej nie nosi śladów uszkodzeń ani manipulacji. Licznik sprawdzono testerem CLT 2, który wskazywał na uchybienia niemieszczące się w granicach dopuszczalnych błędów wynoszące od 24 do 27%. Kontrolujący pracownicy zdemontowali licznik i w jego miejsce zamontowali nowy. Do protokołu kontroli pozwany złożył oświadczenie, że od momentu założenia

zdemontowanego obecnie licznika zauważył wzrost zużycia prądu. Zdemontowany licznik został przebadany przez FAP PAFAL S.A. Laboratorium Licznikowe pod kątem nieprawidłowego naliczania energii elektrycznej, w wyniku czego stwierdzono uchyb na poziomie 20%, który był efektem zmiany parametrów magnetycznych jego magnesów hamujących. Laboratorium wskazało, że osłabienie magnesów występujących wartości zostało spowodowane oddziaływaniem na układ pomiarowy licznika odpowiednio silnym magnesem np. neodymowym przykładanym do obudowy licznika. Wykluczono, by którykolwiek z magnesów utracił swoje właściwości w sposób naturalny z uwagi na upływ czasu, zakłócenia sieci zasilającej lub pracy urządzeń stosowanych w gospodarstwie domowym. Sporny licznik był licznikiem powtórnie legalizowanym, co polega na sprawdzeniu stanu technicznego licznika podczas wykonywania pomiarów i regulacji. Powtórna legalizacja dotyczy liczników ściągniętych z sieci ze względu na uszkodzenia lub zakończenie czasu legalizacji. Po naprawie i konserwacji liczniki są przekazywane do punktu legalizacyjnego, a następnie po badaniach są plombowane i zwracane powódce. Wykluczona jest wtórna legalizacja licznika z uchybem powyżej dopuszczalnych norm. Sporny licznik jest licznikiem drugiej klasy, zatem miał dopuszczalny uchyb $\pm 2\%$, a w szczególnych wypadkach 3%. Po zdemontowaniu spornego licznika zużycie energii elektrycznej w domu pozwanego zmalało o ok. 20% i miesięczne rachunki wynosiły znowu ok. 50 zł miesięcznie. W dniu 13 grudnia 2007 r. powódka wystawiła dwie noty obciążeniowe: na kwotę 4.190,40 zł stanowiącą opłatę za nielegalny pobór energii elektrycznej i kwotę 232,60 zł tytułem opłaty za montaż licznika, wzywając pozwanego do zapłaty łącznej kwoty 4.423 zł. Powódka zawiadomiła policję o podejrzeniu nielegalnego poboru energii elektrycznej przez pozwanego. Postanowieniem z dnia 20 kwietnia 2009 r. postępowanie karne zostało umorzone ze względu na brak dostatecznych podstaw uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. W dacie oględzin przez biegłego sporny licznik miał zdjęte trzy ołowiane plomby legalizacyjne z przewleczkami z drutu stalowego w oplocie z drutu stalowego. Dwie z nich zostały wrzucone do torby plastikowej, brak było trzeciej plomby legalizacyjnej. Obie plomby miały prawidłowo odbite cechy legalizacyjne. Licznik miał założone dwie plastikowe plomby po lewej i po prawej stronie z odbitym PAFAL i po drugiej stronie

DJ. Brakowało osłony tabliczki zaciskowej i osłonki skrzynki zaciskowej licznika. Widoczne były zarysowania po lewej i prawej stronie metalowej osłony licznika na wysokości magnesu stałego licznika. Wartość wyznaczonego przez biegłego błędu podstawowego licznika powyżej 28% oznacza, że jest on uszkodzony. Tak duży dodatni błąd świadczy o tym, że licznik został uszkodzony poprzez ingerencję w układ pomiarowo - rozliczeniowy poprzez przykładanie do metalowej osłony licznika magnesu neodymowego. Wpływanie na licznik magnesem spowodowało rozmagnetyzowanie obu magnesów stałych licznika. Wartość indukcji magnetycznej lewego magnesu wynosiła 372 m T, a prawego 248 m T, podczas gdy wymagana wartość indukcji magnetycznej magnesów stałych dla tego typu liczników wynosiła od 300 do 320 m T. O ingerencji w układ pomiarowo rozliczeniowy świadczą również porysowania po prawej i lewej stronie metalowej osłony licznika na wysokości magnesów stałych. Jediną możliwością uszkodzenia licznika było oddziaływanie na niego silnym zewnętrznym polem magnetycznym pochodzącym od magnesu neodymowego. Uszkodzenia licznika nie mogły być spowodowane innymi przyczynami.

Na podstawie powyższych ustaleń Sąd Rejonowy uznał, że powódka nie wykazała dochodzonego roszczenia tj., że doszło do nielegalnego poboru prądu przez pozwanego w szczególności, iż przedmiotowy licznik w dacie jego instalacji u pozwanego był sprawny, a w konsekwencji że energia elektryczna została przez pozwanego rzeczywiście pobrana oraz nie wykazała w jakiej wysokości poniosła szkodę.

Zaskarżonym obecnie wyrokiem Sąd Okręgowy na skutek apelacji strony powodowej zmienił wyrok Sądu Rejonowego przez uwzględnienie powództwa.

Sąd Okręgowy wskazał jako podstawę prawną rozstrzygnięcia przepisy art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, dalej jako pr. energ.) w zw. z art. 20 ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy prawo energetyczne oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 21, poz. 104). Zgodnie z tymi przepisami w razie nielegalnego pobierania paliw lub energii przedsiębiorstwo energetyczne może albo pobierać od odbiorcy nielegalnie je pobierającego opłatę w wysokości określonej

w taryfie, chyba że nielegalne pobieranie paliw lub energii wynikało z wyłącznej winy osoby trzeciej, za którą odbiorca nie ponosi odpowiedzialności, albo też może dochodzić odszkodowania na zasadach ogólnych. Powódka skorzystała z pierwszej możliwości, a tym samym nie musiała wykazywać dokładnej ilości nielegalnie pobranej przez pozwanego energii elektrycznej. Musiała natomiast wykazać, że faktycznie doszło do nielegalnego poboru energii (uchwała SN z 10 grudnia 2009 r., III CZP 107/09 OSNC 2010, nr 5, poz. 77). Oceniając materiał dowodowy sprawy Sąd Okręgowy uznał, że wynika z niego, iż pozwany dopuścił się nielegalnego poboru prądu w rozumieniu art. 3 pkt 18 pr. energ. Za takie ustawą uważa pobieranie paliw lub energii bez zawarcia umowy, z całkowitym lub częściowym pominięciem układu pomiarowo - rozliczeniowego lub przez ingerencje w ten układ mającą wpływ na zafałszowanie wyników pomiarów dokonywanych przez układ pomiarowo rozliczeniowy. Sąd Okręgowy powołał się na opinię biegłego dr inż. P. K., który stwierdził, że doszło do ingerencji w ten układ polegającej na przykładaniu do metalowej osłony licznika magnesu neodymowego, o czym świadczą także porysowania osłony. Biegły stwierdził jednoznacznie, że nastąpiło rozmagnesowanie obu liczników stałych licznika i że może to być tylko skutkiem oddziaływania zewnętrznego na licznik magnesem. Działanie na licznik w ten sposób jest ingerencją w jego układ pomiarowo - rozliczeniowy dającą możliwość nielegalnego poboru energii. Powodowało to zafałszowanie pomiarów poboru energii, a tym samym powódka wykazała, że pozwany pobierał nielegalnie energię. Pozwany nie wykazał zaś, że nie ponosi odpowiedzialności za nielegalny pobór energii. Na podstawie materiału dowodowego sprawy, Sąd Okręgowy przyjął - odmienne niż Sąd Rejonowy – że przedmiotowy licznik po legalizacji i momencie zamontowania go u pozwanego był sprawny i nieuszkodzony. Jako niewykazane dowodami ocenił tym samym, pozostające w opozycji do tego ustalenia, twierdzenie pozwanego, że licznik mógł zostać uszkodzony i rozmagnesowany już po legalizacji ale przed założeniem u niego. W sprawie nie został ustalony czas, kiedy nastąpiło oddziaływanie na licznik magnesem. Za niedostateczne dla wykazania wadliwości licznika uznał twierdzenie pozwanego, że po jego zamontowaniu wykazywana ilość zużytej energii bezpodstawnie wzrosła, co zresztą pozwany zgłosił dopiero podczas kontroli licznika.

Prawomocny wyrok Sądu Okręgowego pozwany zaskarżył skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem w oparciu o podstawę naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

- 1) art. 3 pkt 18 pr. energ w zw. z art. 471 k.c., ewentualnie art. 415 k.c., ewentualnie art. 405 k.c. przez błędną wykładnię,
- 2) art. 57 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 3 pkt 18 pr. energ., w zw. z art. 471 k.c. ewentualnie art. 415 k.c. ewentualnie art. 405 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie,
- 3) art. 8 n ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. – Prawo o miarach (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 243, poz. 2441 ze zm.) i § 40 rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie prawnej kontroli metrologicznej przyrządów pomiarowych z dnia 7 stycznia 2008 r. (Dz. U. Nr 5, poz. 29 ze zm.) w zw. z § 39 i załącznikiem nr 35 Lp. 4 rubryka 5 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie prawnej kontroli metrologicznej przyrządów pomiarowych z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 77, poz. 730) w zw. z art. 8 n ust. 4 ustawy o miarach przez błędną wykładnię.

Wskazał na niezgodność zaskarżonego wyroku z art. 57 ust. 1 pkt 1 pr. energ. w zw. z art. 3 pkt 18 tej ustawy i w zw. z art. 471 k.c., art. 415 i 405 k.c. w zw. z art. 6 k.c.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zasadnicza różnica stanowisk Sądów orzekających w sprawie, która zadecydowała o dokonaniu przez Sąd Okręgowy zmiany wyroku Sądu Rejonowego sytuje się na płaszczyźnie ustaleń faktycznych. W następstwie ustalenia przez Sąd Okręgowy, odmiennie niż uczynił to Sąd Rejonowy, a zgodnie ze stanowiskiem powoda faktu, że przedmiotowy licznik w momencie jego zamontowania u pozwanego był sprawny i nie uszkodzony Sąd Okręgowy przyjął, iż spełniona została hipoteza normy art. 3 pkt 18 pr. energ, powstały zatem podstawy do

zastosowania art. 57 ust. 1 pkt 1 tej ustawy. Nie różniły się natomiast poglądy obu Sądów co do wykładni tych przepisów, w której przyjęto, że nielegalne jest pobieranie paliw lub energii przez ingerencję w układ pomiarowo – rozliczeniowy mającą wpływ na zafałszowanie pomiarów dokonywanych przez ten układ. Zarówno Sąd Rejonowy jak i Sąd Okręgowy przyjęły, że dla wypełnienia przesłanki nielegalnego poboru energii musi istnieć zbieżność czasowa między ingerencją w system pomiarowy a pobieraniem energii polegającą na tym, że ingerencja ta następuje w okresie po zamontowaniu licznika u odbiorcy. Podnoszona w skardze, w ramach zarzutu błędnej wykładni przepisów prawa materialnego i stanowiąca jego uzasadnienie okoliczność, że w stanie faktycznym sprawy ingerencja w system pomiarowy nastąpiła jeszcze przed zamontowaniem licznika u pozwanego nie dotyczy wykładni art. 3 pkt 18 pr. energ. lecz podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego, a oparty na nim zarzut, który w tym stanie rzeczy pozbawiony jest koniecznego uzasadnienia, nie może być skuteczny.

Nie może być także uwzględniony, jako niedopuszczalny z uwagi na wyraźne wyłączenie wynikające z art. 424⁴ k.p.c., zarzut niewłaściwego zastosowania tych samych wcześniej wskazanych przepisów prawa materialnego, mający za punkt odniesienia stan faktyczny odmienny od przyjętego w podstawie zaskarżonego wyroku, którego uzasadnienie wypełnia polemika skarżącego z ustaleniem Sądu Okręgowego odnośnie do sprawności zamontowanego u pozwanego licznika. Podstawą skargi o stwierdzenie niezgodności prawem prawomocnego orzeczenia nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. W sytuacji, gdy wniesiona skarga nie została oparta na dopuszczalnych zarzutach naruszenia przepisów normujących postępowanie dowodowe (z wyjątkiem dotyczących oceny dowodów) a także innych przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik postępowania dowodowego i ustalenie faktów, powodujących niezgodność wyroku z prawem, a nadto skarżący nie podnosi zarzutu braku dostatecznego, z uwagi na wymagania art. 328 § 2 k.p.c., uzasadnienia zaskarżonego wyroku w zakresie dotyczącym oceny dowodów, Sąd Najwyższy rozpoznając zarzuty naruszenia prawa materialnego jest związany ustalonym w sprawie stanem faktycznym.

Uznanie przez Sąd Okręgowy za wykazaną przez stronę powodową w oparciu o ważny dokument legalizacyjny spornej okoliczności, że licznik w momencie zamontowania u pozwanego był sprawny i nieuszkodzony jest równoznaczne z wypełnieniem przez powoda obciążającej go - stosownie do art. 6 k.c. - powinności udowodnienia tej okoliczności.

Trafnie podnosi skarżący w ramach zarzutu naruszenia art. 8 n ust. 2 pkt 2 Prawa o miarach, że stosownie do art. 8 n ust. 4, legalizacja przyrządu pomiarowego (licznika) traci swoją ważność nie tylko przez upływ określonych w ust. 2 terminów, ale także w przypadku uszkodzenia przyrządu pomiarowego. Kwestia ta słusznie jednak nie była przedmiotem rozważań Sądu Okręgowego na płaszczyźnie wykładni i stosowania prawa, skoro jak ustalił ten Sąd, zamontowany u pozwanego i posiadający ważną legalizację licznik był sprawny i nieuszkodzony. W tej sytuacji sformułowany w tym zakresie zarzut, tak jak i określone w skardze jako ewentualne zarzuty naruszenia przepisów Kodeksu cywilnego pozostają bez związku ze stanem faktycznym, w jakim sprawa została prawomocnie osądzona przez Sąd Okręgowy.

Z tych przyczyn skarga podlegała oddaleniu na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c.